

Přepychy

Kraj: Královéhradecký

Správní obvod: Dobruška

Nadmořská výška: 305 m n. m.

Počet obyvatel: 640

Adresa URL: www.prepychy.cz

Okres: Rychnov nad Kněžnou

GPS souřadnice: 50.235862N, 16.106529E

První pís. zmínka: 1355 (669 let)

PSČ: 517 32

Okolí a příroda Přepychy

PŘÍRODNÍ REZERVACE ZBYTKA

Rezervace o výměře 79,42 ha byla zřízena vyhláškou Okresního úřadu Náchod v roce 1994 v katastrálním území Bohuslavice nad Metují. Nadmořská výška 257–264 m. Přírodní rezervaci (PR) tvoří lužní les a louky v ohybu říčky Dědiny (dříve označované jako Zlatý potok) s výskytem řady zvláště chráněných rostlin a živočichů. Její součástí je jedna z posledních slatin v severovýchodních Čechách, vzniklá na vývěrech alkalických podzemních vod.

VEGETACE

Floristicky nejcennější byla společenstva svazu *Caricion davallianae* vázaná na slatiny vytvořené v okolí artéských pramenů. Změny ve vodním režimu a ve způsobu zemědělského hospodaření měly za následek náhradu těchto společenstev suchomilnějšími lučními společenstvy převážně svazu *Molinion*, pro jejichž stanoviště je typické značné kolísání hladiny podzemní vody. Část slatinných biotopů byla zalesněna. Proto je řada slatinných druhů pohřešována - např. šášina rezavá (*Schoenus ferrugineus*), vrba rozmarýnolistá (*Salix rosmarinifolia*), kohátka kališkatá (*Tofieldia calyculata*), pěchava slatinná (*Sesleria caerulea*) a tučnice obecná (*Pinguicula vulgaris*). Na lokalitě bylo nalezeno téměř 600 druhů cévnatých rostlin. K nejvýznamnějším dosud zde rostoucím zvláště chráněným druhům patří violka vyvýšená (*Viola elatior*). Pozoruhodný je výskyt třtiny pestré (*Calamagrostis varia*), huseníku lučního (*Arabis nemorensis*) i několika druhů pampelišek ze sekce *Palustria* (typová lokalita *Taraxacum mendax*). V menších populacích zde rostou: ostřice Davallova (*Carex davalliana*), ostřice slatinná (*C. hostiana*), vstavač vojenský (*Orchis militaris*), prstnatec pleťový (*Dactylorhiza incarnata*), kosatec sibiřský (*Iris sibirica*), česnek hranatý (*Allium angulosum*), škarda ukousnutá (*Crepis praemorsa*) a hadilka obecná (*Ophioglossum vulgatum*). Hojný je např. zvonečník hlavatý (*Phyteuma orbiculare*), kostival český (*Symphytum bohemicum*) a upolín nejvyšší (*Trollius altissimus*). Z dalších druhů v PR rostou např. ostřice oddálená (*Carex distans*), ostřice žlutá (*C. flava*), ostřice prodloužená (*C. elongata*), ostřice šupinoplodá (*C. lepidocarpa*), bařička bahenní (*Triglochin palustrae*), vítod nahořklý (*Polygala amarella*), smldník bahenní (*Peucedanum palustre*), řeřišnice bahenní (*Cardamine dentata*) a sítina alpská (*Juncus alpino-articulatus*). Lesy zaujímají 46 % plochy. Tvoří je převážně habrové doubravy svazu *Carpinion* a lužní lesy svazu *Alnion incanae*. V lesích je hojná bledule jarní (*Leucojum vernum*), česnek medvědí (*Allium ursinum*), lilie zlatohlavá (*Lilium martagon*) a zapalice žluťucholistá (*Isopyrum thalictroides*).

FAUNA

PR má vysokou diverzitu entomofauny. Nejlépe je známa fauna motýlů (*Lepidoptera*), zejména čeled' můrovitých (*Noctuidae*), dále fauna dvoukřídlých (*Diptera*) a vážek (*Odonata*). Nejvýraznější jsou

zastoupeny druhy vyvíjející se na rašelinných a vlhkých loukách a v různých typech vod. Mezi vzácné a ojediněle se vyskytující patří můry *Simyra albovenosa* a *Archanara dissoluta* a lišejníkovce *Nudaria mundana* z čeledi přástevníkovitých (Arctiidae). Ze vzácných teplomilných a migrujících druhů byly zjištěny můry *Eublemma purpurina* a *Helicoverpa armigera*. Doloženo bylo 170 druhů dvoukřídlých (Diptera). Z nich k ohrožené mokřadní fauně patří bráněnka měnlivá (*Stratiomys chamaeleon*) a další druhy z čeledi bráněnkovitých (Stratiomyidae) jako např. *Stratiomys singulator* a *Oxycera trilineata*, většina druhů z čeledi lupicovitých (Dolichopodidae), řada pestřenkovitých (Syrphidae) a vzácný druh *Diastata flavicosta* z čeledi Diastatidae. Publikovanými prvnázevy dvoukřídlých z území Čech jsou *Triphleba forfex* z čeledi hrbilkovitých (Phoridae) a *Heteromeringia nigrimana* z čeledi různatkovitých (Clusiidae). Ze vzácných brouků listnatých a lužních lesů zde žijí např. druhy *Hallomenus binotatus* a *Melandrya caraboides* z čeledi lencovitých (Melandryidae), zjištěn byl i chrobák ozbrojený (*Odontes armiger*). Z epigeických brouků jsou nápadní střevlíci rodu *Carabus*. Z několika druhů je nejpočetnější populace střevlíka Ullrichova (*Carabus ullrichi*). Z vážek zde žijí většinou hojnější druhy; pozoruhodná je však velmi početná populace motýlice obecné (*Calopteryx virgo*). Pro PR je typické ptactvo listnatých lesů: káně lesní (*Buteo buteo*), holub hřivnáč (*Columba palumbus*), strakapoud velký (*Dendrocopos major*), strakapoud malý (*D. minor*) a strakapoud prostřední (*D. medius*), kukačka obecná (*Cuculus canorus*), sedmihlásek hajní (*Hippolais icterina*), pěnice černohlavá (*Sylvia atricapilla*), pěnice slavíková (*S. borin*), pěnice hnědokřídla (*S. communis*), sýkora babka (*Parus palustris*), dlask tlustozobý (*Coccothraustes coccothraustes*), lejsek bělokříký (*Ficedula albicollis*), budníček (*Phylloscopus* spp.), šoupálec (*Certhia* spp.) aj. Dále tu žije ledňáček říční (*Alcedo atthis*), moudivlák lužní (*Remiz pendulinus*), cvrčka říční (*Locustella fluviatilis*), žluva hajní (*Oriolus oriolus*) a slavík obecný (*Luscinia megarhynchos*). Na loukách hnízdí bekasina otavní (*Gallinago gallinago*). Z obojživelníků se běžně vyskytují rosnička zelená (*Hyla arborea*), skokan zelený (*Rana esculenta*), ropucha zelená (*Bufo viridis*), kučka obecná (*Bombina bombina*) a čolek obecný (*Triturus vulgaris*). Z plazů byl potvrzen výskyt užovky obojkové (*Natrix natrix*) a ještěrky obecné (*Lacerta agilis*). Houby Při mykologickém průzkumu v r. 1999 zde byly nalezeny velmi vzácné druhy hub např. housenice střevlíková (*Cordyceps entomorrhiza*), parazitující na larvách střevlíkovitých brouků, mimořádně vzácná v celé Evropě. Rostou zde i další vzácné houby jako houževnatec tygrovaný (*Lentinus tygrinus*), podloubník sinný (*Gyrodon lividus*), špička odporná (*Marasmiellus foetidus*) a štitovka nažloutlá (*Pluteus romellii*).

GEOLOGICKÉ A PŮDNÍ POMĚRY

Geologický podklad tvoří druhohorní sedimenty svrchnokřídového stáří. Jedná se o vápnité, písčité a spongilitické slínovce až jílovité vápnité pískovce a jílovce. Na většině plochy PR jsou křídové horniny překryty čtvrthorními sedimenty - převládá drobnozrnný štěrkopísek, povodňové a sprašové hlíny, přeplavené deluviální jíly, místy se vyskytují také humolity. Sedimentární horniny i jejich krystalinické podloží jsou v oblasti PR porušeny tektonickou poruchou, označovanou jako Opočenská flexura, podél níž došlo k vertikálnímu posunu jednotlivých ker (v maximu až o 70 m). Na tuto poruchu, která se v křídových sedimentech projevuje jako systém několika souběžných zlomů, byly v minulosti vázány vydatné vývěry podzemní vody bohaté vápníkem. V PR a jejím bezprostředním okolí se nacházely prameny Zbytka, Litá I ("Jezírko") a Litá II, jejichž přirozený přetok činil před vodárenským jímáním od 90 do 200 litrů za sekundu. V místech některých vývěrů vznikaly pramenitové kupy, které jsou dosud patrné v jihozápadní části PR. Z půd převažují v severní a severovýchodní části území pararendziny (slínovatky), v jižní a jihovýchodní části černice (místy s výskytem luční křídý). V jihovýchodní části jsou zastoupeny také organozemě (slatinná a glejová

rašelina), podél Zlatého potoka fluvizemě (naplavené půdy), v jihozápadní části území kambizemě (hnědé lesní půdy). V místech s výskytem organozemí a černic došlo při dlouhodobém poklesu půdní vlhkosti (zaklesnutí hladiny podzemní vody v důsledku vodárenských odběrů) ke značné mineralizaci půdní organické hmoty a k poklesu půdního povrchu.

DALŠÍ ZAJÍMAVOSTI

Od roku 1937 do současnosti vzrostlo zastoupení lesa o více jak čtyřicet procent. Převážná část lesů byla v minulosti obhospodařována jako les sdružený a pařezina. Postupně dochází k jejich převodu na les vysoký. Stav lesních porostů byl ovlivněn změnami vodního režimu, imisemi a tracheomykózou. Obnova maloplošným podrobným způsobem s využitím zmlazení autochtonních dřevin má směřovat k dosažení přirozené druhové skladby. Postupně budou eliminovány introdukované dřeviny, zejména hybridní topoly. V první polovině 19. století bylo území využíváno převážně jako louky a pastviny; lesy a orná půda tvořily jen menší část. Ve druhé polovině 19. století se zvětšila rozloha lesa a orné půdy (zelnice). K nejcitelnějším zásahům do území došlo ve 20. století. Vedle dalšího zalesňování bylo přeloženo koryto Lité, velkoplošně byla v 70. letech odvodněna celá Českomoravská kotlina, v r. 1978 začalo intenzivní využívání vodních zdrojů. Změny vodního režimu, mineralizace slatin a eutrofizace lokality měly za následek výrazné posuny v zastoupení a plošném rozsahu rostlinných společenstev.

CHKO Orlické hory

Pozoruhodně zachovalý krajinný celek tvořený hřebenem Orlických hor, svahy před a za hlavním hřebenem a částečně malebným podhůřím. Nejvyšším vrcholem Orlických hor je Velká Deštná se svými 1115 m, průměrná nadmořská výška je 789 m. Hřeben a návětrné jihozápadní svahy jsou odlesněné v důsledku působení dálkových imisí. Orlickohorskou brázdou protéká řeka Divoká Orlice, tvořící od Trčkova až po Zemskou bránu státní hranici dlouhou 29 km. Po počátečním poměrně klidném toku proráží bouřlivě horský hřeben a proniká do vnitrozemí v oblasti nazvané Zemská brána. Vytváří zde hlubokou soutěsku, s obnaženými rulovými skalisky, vysokými až 40 metrů. Jedinečná přírodní scenérie je vyhlášena přírodní rezervací. Hluboká a strmá údolí jsou typická i pro další toky Orlických hor. Zdobnice, Říčka, Bělá, Kněžna, Olešenka a Zlatý potok porušují příkrými údolními svahy zaoblené denudační hřbety a dotvářejí tak charakteristický ráz krajiny. Prameniště těchto řek, ležící na svazích hlavního hřebene, dnes představují ostrůvky nejzachovalejších přírodních biotopů, které sestupují z hor do podhůří lesnatými údolními. V jejich závěrech se nachází celá řada pramenišť a podmáčených horských luk. Srážkově je území nadprůměrné. Fragmenty původních porostů najdeme v národní přírodní rezervaci Bukačka a Trčkov a v přírodních rezervacích Sedloňovský vrch, Pod Vrchmezím a Černý důl. Jelení lázeň a U Kunštátské kaple jsou vrcholová rašeliniště se zajímavou květenou a zvířenou. Osobitá krása této oblasti je dotvářena zachovalou lidovou architekturou. Informace pro návštěvníky V oblasti jsou 3 naučné stezky: Okolím Deštného, Zemská brána a Po hřebeni Orlických hor.

Dřízeňské údolí

V tomto malebném údolí uprostřed lesa najdete mnoho přírodních krás a památek. Můžete se projít po cestíčkách - křížovou cestou se čtrnácti zastaveními, shlédnout kapli a studánku. Na těchto místech se také konají pobožnosti. O čistotu a pořádek se zde starají sestry z charitativního domova. Poutní místo je nyní nově opravené.

Kaple Panny Marie, postavená v roce 1889, je dominantou poutního místa. Uvnitř studánky s kapličkou se nachází soška P. Marie. Pomník Aloisi Mádrovi, zakladateli poutního místa, postavili v roce 1897 jeho ctitelé.

